

Հավելված

ԲԱՆԱՁԵՎ

Ազգային Փոքրամասնությունների Պաշտպանության Շրջանակային Կոնվենցիայի հրականացումը Հայաստանի կողմից

(Ընդունվել է Նախարարների Կոմիտեի կողմից 2007 թվականի փետվարի 7-ին, Նախարար պատգամավորների 986-րդ հանդիպման ժամանակ)

Համաձայն Նախարարների Կոմիտի Ազգային Փոքրամասնությունների Պաշտպանության Շրջանակային Կոնվենցիայի 24-26-րդ հոդվածների,

Հաշվի առնելով Ազգային Փոքրամասնությունների Պաշտպանության Շրջանակային կոնվենցիայի 24-26-րդ հոդվածների հաստատած, 1997 թվականի Սեպտեմբերի 17-ին Նախարարների Կոմիտեի կողմից ընդունված մոնիթորինգի վերաբերյալ (97) 10-րդ Բանաձևը,

Հաշվի առնելով քվեարկության կանոնները՝ ընդունված (97) 10-րդ Բանաձևի շրջանակում,

Հաշվի առնելով, որ Հայաստանի կառավարությունը 2004 թվականի նոյեմբերի 24-ին ներկայացրել է Շրջանակային Կոնվենցիայի հրականացման պետական գեկույցը՝ համաձայն երկրորդ մոնիթորինգի,

Քննության առնելով Խորհրդատվական Կոմիտեի Հայաստանի վերաբերյալ երկրորդ գեկույցը՝ ընդունված 2006 թվականի մայիսի 12-ին, և Հայաստանի կառավարությունից 2006 թվականի հոկտեմբերի 24-ին ստացված գրավոր մեկնաբանությունները,

Հաշվի առնելով նաև այլ կառավարությունների դիտողությունները՝

Ընդունել հետևյալ եզրակացությունները Հայաստանի առնչությամբ՝

ա) դրական գարգացումներ

2002 թվականի մայիսի 16-ին Նախարարների Կոմիտեի կողմից ընդունված առաջին կարծիքի և 2003 թվականի հունվարի 15-ի Նախարարների Կոմիտեի բանաձևի հաստատումից հետո Հայաստանը ձեռնարկել է մի շարք միջոցներ՝ բարելավելու Շրջանակային Կոնվենցիայի իրականացումը։ Սա ներառում է մի շարք ինստիտուցիոնալ և իրավական գարգացումներ, փոփոխություններ

գրոժնական կիրառության մեջ այն ոլորտներում, որոնք ուղղակի առնչություն ունեն ազգային փոքրամասնություններին պատկանող անձանց հետ:

Ինստիտուցիոնալ և իրավական գարգացումները ներառում են մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակի ստեղծումը: Մարդու իրավունքների առաջին պաշտպանը հատուկ ուշադրություն էր դարձնում խտրականության դեպքերին, ներառյալ էթնիկ ծագմամբ պայմանավորված խտրականության դեպքերը, և դա դարձել է կարևոր իրավական պաշտպանության և փոքրամասնությունների իրավունքների իրավագեկության աղբյուր:

Ավելին, 2004 թվականին ստեղծվեց կառավարության ազգային փոքրամասնությունների և կրոնի հարցերի վարչությունը՝ ազգային փոքրամասնություններին առնչվող քաղաքականության ծևավորումը նախաձեռնելու և համակարգելու նպատակով: Ազգային փոքրամասնությունների խորհրդակցությամբ այս վարչության կողմից նշակվել է «ՀՀ ԱՅԼԵԹՆԻԿ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ԵՎ ԷԹՆԻԿ ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹՅՈՒՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» օրենքի նախագիծը:

Նախաձեռնություններ են ձեռնարկվել՝ իրականացնելու ազգային ծրագրերում փոքրամասնությունների վերաբերյալ իրազեկման աշխատանքներ, հատկապես՝ մշակույթի ոլորտում: Ավելին, աջակցություն է ցուցաբերվում այն միջոցառումներին, որոնց նպատակն է նպաստել ազգային փոքրամասնությունների մշակույթի, լեզվի և ավանդույթների զարգացմանը: Վարչական իշխանությունների հետ առնչվելիս փոքրամասնությունների լեզվի օգտագործման իրավական հիմքը հաստատվել է 2004 թվականին:

Կրթության բնագավառում քայլեր են ձեռնակվել՝ բավարարելու ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների կարիքները: Իշխանությունները նաև քայլեր են ձեռնարկել համոզված լինելու համար, որ ընթացիկ «օպտիմալիզացիայի» գործընթացը չի քայլայի փոքրամասնությունների լեզուների ուսուցումը:

Իշխանությունները շարունակում են աջակցել ազգային փոքրամասնությունների համակարգող խորհրդին և ազգային փոքրամասնությունների և կրոնի հարցերի վարչությանը, որոնք ջանքեր են գործադրում շարունակելու աշխատանքային հարաբերությունները ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների հետ:

բ) մտահոգող խնդիրներ

Չնայած նրան, որ Հայաստանը զարգացրել է ազգային փոքրամասնությունների պաշտպանության իրավական և ինստիտուցիոնալ շրջանակները, այնուամենայնիվ՝ ֆինանսական խնդիրները ազդում են ազգային փոքրամասնությունների պաշտպանությանը առնչվող շատ ոլորտների, իշխանությունների ձեռնարկած միջոցների իրականացման արդյունավետության վրա: Հետագա քայլերը պետք է ուղղված լինեն ազգային փոքրամասնությունների

ներկայացուցիչներին հավասար հնարավություններ ապահովելուն: Ազգային փոքրամասնություններին ցուցաբերվող պետական աջակցության անհավասարակշռությունը ևս պետք է քննության առնվի:

Հայաստանում շարունակում է գերակշռել ընդհանուր առմանք հանդուրժողականության մրանոլորտը: Այնուամենայնիվ՝ անհրաժեշտ է, որ իշխանությունները աչալուր լինեն խտրականության այն դեպքերի նկատմամբ, որոնք պայմանավորված են էթնիկ ծագմամբ և ուղղված են հատկապես Եզրի փոքրամասնության ներկայացուցիչների դեմ: Ավելի մանրամասն տեղեկությունները՝ ներառյալ վիճակագրական տվյալները, կօգնեն վիճակը բարելավելուն ուղղված միջոցների ձևավորմանը:

Փոքրամասնությունների և փոքրամասնությունների լեզուների առկայությունը լրատվական միջոցներում մնում են սահմանափակ, հանրային ռադիոյում և հեռուստատեսությունում փոքրամասնությունների լեզուների օգտագործման իրավական սահմանափակումները մնում են:

Չնայած կրթության միջոցով փոքրամասնությունների լեզուների պաշտպանությանն ուղղված ձեռնարկված միջոցներին, փոքրամասնությունների լեզուների ուսուցման վերաբերյալ որոշ թերությունների արձանագրումները շարունակվում են: Այս թերությունները ներառում են նաև որակյալ ուսուցիչների և փոքրամասնությունների լեզուներով կրթություն ստանալու համար դասագրքերի անբավարար լինելը, նախադպրոցական կրթության և որոշ փոքրամասնությունների համար աշակերտների բացակայությունների մակարդակը, մասնավորապես երիտասարդ կանաց և աղջիկների շրջանում: Ավելին, Հայաստանում ածող ուշադրությունը կրթության նկատմամաբ պետք է հաշվի առնի ազգային փոքրամասնությունների կարծիքը, ներառյալ նրանց, ովքեր ռուսերենը համարում են որպես գերադասելի փոքրամասնության լեզու և նախընտրում են ռուսերենը, որպես իրենց երեխաների կրթության լեզու:

Շարունակում է սահմանփակված մնալ ազգային փոքրամասնությունների պատկանող անձանց մասնակցությունը հանրային հարաբերություններին, հատկապես ազգային մակարդակով:

«ԱՅԼԵԹՆԻԿ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ և ԷԹՆԻԿ ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ օրենքի նախագիծը արժանացել է քննադատության ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչների կողմից: Օրենքի այն տեսակետները, որոնք արժանացել են քննադատության, ներառում են գիտակցված ոտնձգություն՝ սահմանափակելու փոքրամասնությունների երկխոսության միջոցները:

Լեռնային Ղարաբաղի բախումից առաջացած խնդիրները շարունակում են խոչընդոտել անդրսահմանային համագործակցությանը:

Հայաստանի առնչությամբ ընդունել հետևյալ հանձնարարականները՝

Ի լրացումն Խորհրդատվական Կոմիտեի կարծիքի առաջին և երկրորդ գլուխներում ներկայացված մանրամասն հանձնարարականների իրկանացմանն ուղղված միջոցների, իշխանություններին կոչ է արվում ձեռնարկել հետևյալ քայլերը՝ բարելավելու Շրջանակային Կոնվենցիայի կիրառումը.

- հանրության, քաղաքական գործիչների և լրատվամիջոցների շրջանակում ավելացնել իրազեկումը ազգային փոքրամասնությունների վերաբերյալ,
- միջոցներ գտնել բարձրացնելու փոքրամասնությունների մասնակցությունը լրատվամիջոցներին և վերացնել իրավական խոչընդոտները հանրային ռադիոյով և հեռուստատեսությանը փոքրամասնությունների լեզուներով հեռարձակումների համար,
- շարունակել աջակցել ազգային փոքրամասնությունների հետ խորհրդակցական մեխանիզմներին՝ հաշվի առնելով նրանց բազմազանությունը,
- ավելացնել ջանքերը՝ ապահովելու բավարար և որակավորված ուսուցիչների և դասագրքերի մատչելիությունը փոքրամասնությունների լեզուների ուսուցման համար, միջոցներ ձեռնարկել՝ ստեղծելու նախադպրոցական կրթություն, հատկապես այն վայրերում, որտեղ ազգային փոքրամասնություններն ապրում են զգալի թվով, ավելի շատ լուծումներ կիրառել՝ նվազեցնելու բացակայությունների մակարդակը, որ ազդում է որոշ ազգային փոքրամասնությունների պատկանող աշակերտների վրա,
- շարունակել հնարավորություններ տրամադրել ազգային փոքրամասնությունների պատկանող այն անձանց, ովքեր նախընտրում են ռուսերեն լեզվով կրթությունը,
- ստանձնել ավելի սիստեմատիկ վերահսկում Մարդու իրավունքների Պաշտպանի գրասենյակի ներգրավմանը խտրականության այն միջադեպերի նկատմամբ, որոնք պայմանավորված են էթնիկ ծագմանը,
- երաշխավորել, որ ազգային փոքրամասնությունների վերաբերյալ որևէ օրենք ամբողջությամբ համապատասխանում է Շրջանակային Կոնվենցիայի դրույթներին:

3. Համաձայն (97) 10 Բանաձևի Հայաստանի կառավարությանը կոչ է արվում՝

ա. շարունակել առաջընթացի երկխոսությունը Խորհրդատվական Կոմիտեի հետ;

բ. Խորհրդատվական Կոմիտեին կանոնավոր կերպով տեղեկացված պահել վերոհիշյալ 1-ին և 2-րդ բաժինների եզրակացությունների և հանձնարարականների համաձայն ձեռնարկված միջոցների վերաբերյալ: